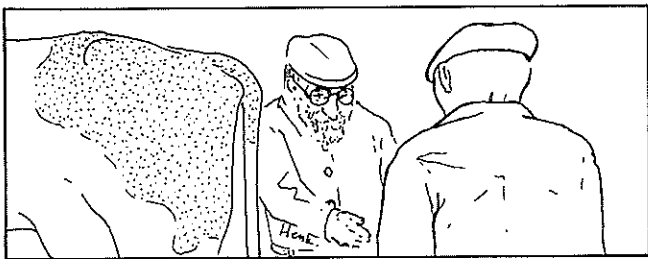

Ontering van zon- en heiligendagen in 1691 en 1791

door

Alfons Bruekers

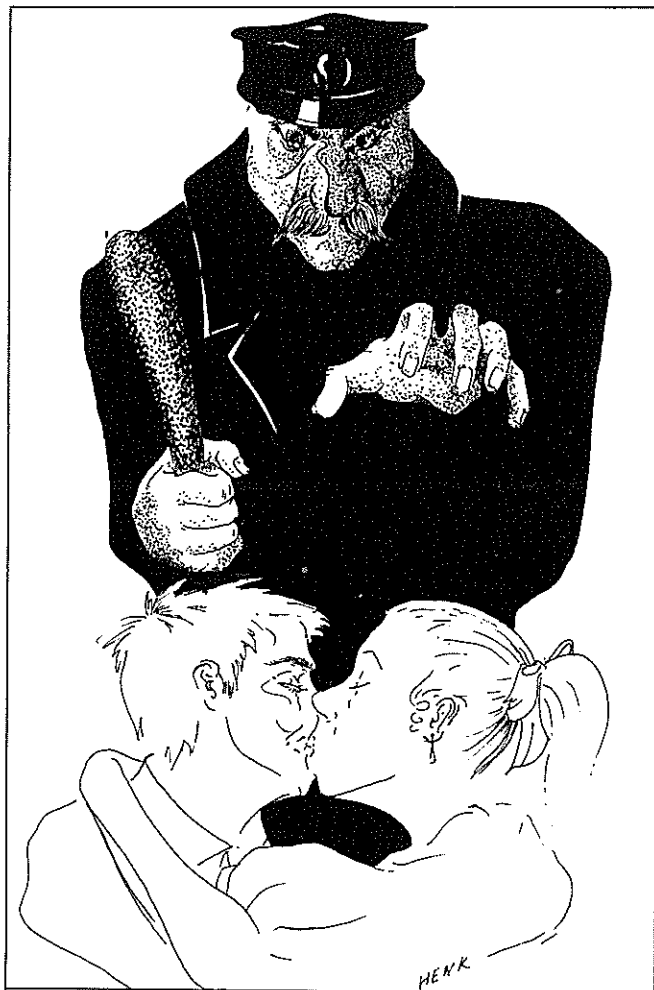
Uit vroeger eeuwen is een tweetal gevallen bekend waarin het bestuur van de gemeente Nederweert het nodig achtte om paal en perk te stellen aan morele en zedelijke misstanden onder de inwoners. Toevalligerwijze volgden deze ingrepen precies een eeuw na elkaar: in 1691 en 1791.

Bij besluit van 22 december 1691 ordonneerde de magistraat der Heerlijkheid Nederweert dat het voortaan voor ongehuwde meisjes verboden werd om op zon- en heiligendagen, overdag noch 'snachts, herbergen te bezoeken of op andere „onbequame” plaatsen zich in gezelschap van jongens op te houden.¹⁾ De reden voor dit gebod was het feit dat de Nederweerder jongens en meisjes „hoe langer hoe meerder” op allerlei

plaatsen bij elkaar kwamen waarbij dan allerlei „oneerbaerheit ende ongeregeltheit” voorviel. Bovendien werd het aan de mannelijke jeugd verboden om nog langer met de jonge meisjes om te gaan en hun daarbij etenswaren en andere goederen aan te bieden. Dit soort samenkomsten noemde men in Nederweert het „syden suyghen”. „Syde” of „side” is een oud woord voor heup of zijkant van het lichaam. „Soegen”, „zuegen” en „sogen” zijn synoniemen voor diep zuchten, zwaar ademhalen, hijgen, strelen en vleien.²⁾ De uitdrukking „syden suyghen” laat dus niet veel meer te raden over...

Een eeuw later achtte het gemeentebestuur het nodig om opnieuw in te grijpen: Naar aanleiding van klachten die waren binnengekomen over de ontoring van zon- en heiligendagen door openbare verkopen „datter schandael gegeven woort aen den godts dienst”, besloot de Nederweerder vroedschap in haar vergadering van 2 mei 1791 het volgende:³⁾

1. Niemand, vreemdeling noch inwoner, mag voortaan op zon- en heiligendagen een publieke verkoop houden „het sy met peerde, runtbeesten, schapen, verckens ofte andere waeren” buiten zijn huis. Overtreding van dit

... waarbij dan allerlei „oneerbaerheyt ende ongeregeltheyt“ voorviel...

verbod zal worden bestraft met een boete van 1 ducaton (zilveren munt ter waarde van 3 gulden).

2. De eigenaren van de huizen alwaar vaak door vreemdelingen openbare verkopen worden georganiseerd, worden gewaarschuwd dat zij verantwoordelijk zijn voor wat zich bij hun huis afspeelt. Bij overtreding worden ook zij beboet met 1 ducaton.
3. Zonder voorafgaande toestemming mag niemand op de viool spelen (zondags wel te verstaan) op straffe van 1 ducaton per overtreding.

Om iedereen hiervan op de hoogte te stellen, zou deze verordening worden „**gepubliceert ende geaffigeert**“ (d.w.z. bekend gemaakt en openbaar aangeplakt) bij het raadhuis.

Noten

- 1) Het betreffende ordonnantie register bevindt zich in het Rijksarchief te Maastricht. Ten behoeve van dit artikel werd gebruik gemaakt van een transcriptie die zich bevindt in het Nederweerder Gemeente-archief, „Aantekeningen Th. Vossen“.
2. J. VERDAM, Middelnederlandsch Handwoordenboek, 's-Gravenhage 1932.
3. Gemeente-archief Nederweert, oud-archief inv.nr. VI (resolutieboek 1778-1796).